కథా కౌముది

కిటికీ అవతల

కె.విరాజ్

తలనొప్పిగావుంటే సంగీత విభావరి ఇంకా మిగిలుండగానే హాల్లోంచి బయటికొచ్చాను. లాబీలో ఒకావిడ చుట్టూ నలుగురు ఆడవాళ్లు గుమిగూడి కనిపించడంతో యధాలాపంగా అటుచూస్తే ఆమధ్యలోవున్నది శారద.

అప్పుడే ఆమె కూడా నన్ను చూసి నవ్వి నా దగ్గరికి వచ్చింది.

"మనిద్దరం యీవూర్లోనేవున్నా చాలారోజులైంది నిన్నుచూసి. మీ ఆవిడ, పిల్లలూ బావున్నారా?" అని అడిగింది.

నేను సమాధానాలు చెప్పాక "రేపు సెలవేగా, మాయింటికి రాకూడదూ. మనోహర్ యింట్లోనే వుంటాడు. పాతరోజుల గురించి మాట్లాడుకుందాం" అంది నవ్వుతూ.

“మా ఆవిడ, పిల్లలూ వూరెళ్లారు. రేపు మధ్యాన్నంపైన ఖాళీయే. నాలుగ్గం టలకొస్తాను” అన్నాను.

"ఐతే డిన్నర్ చేసివెళ్లు" అని మళ్లీ ఆ గుంపులోకెళ్లింది.

ఆమెను చూసి నాలుగైదేళ్లై వుంటుంది. పెళ్లై ఇరవైయేళ్లైనా ఆమె చక్కదనం తగ్గలేదు. కానీ ఆమె నవ్వుతున్న కళ్ల వెనక ఏదో నిరాశ కనిపించింది.

యూనివర్సిటీరోజుల్లో శారద మాకు జూనియర్. సాంస్కృతిక కార్యక్రమాల్లో మేం డ్రామాలు వేసేవాళ్లం. మాట్రూపులోనేవుండి ఆమె లలితగీతాలు పాడేది. అలా మాతో మంచి స్నేహమేర్పడింది. చక్కని గొంతు. మరో ‘రావు బాలసరస్వతి’ అనేవాళ్లు.

చదువైపోయాక కూడా పాటల కార్యక్రమాల్లో పాల్గొనేది. హైదరాబాదులో అలాంటి ఓ సందర్భంలో పారిశ్రామికవేత్త మనోహర్ తో పరిచయమై తరువాత అతన్నే పెళ్లిచేసుకుంది. పెళ్లయ్యాక ఆమెస్థాయి పెరగడంతో ఆమె స్వయంగా పాడ్డం తగ్గించి ఓ సంస్థ ప్రారంభించి సంగీతకార్యక్రమాలను నిర్వహి స్తోంది.

నేనెక్కిన క్యాబ్ సాయంత్రం నాలుగూపదికి బంజారాహిల్స్ లోపల ఒక కాలనిలో విశాలమైన రెండస్తుల ఊదారంగు భవనం ముందు ఆగింది. ముందున్న పూలతోటను, లాన్ మధ్యలో 'నిశ్చల జలపాతంలా నీళ్లు జారుతున్న' ఫౌంటెన్ ను దాటి లోపలికెళ్లగానే పోర్టికోలో నిలబడి 'కుండీల్లోని మొక్కల సంరక్షణ' పనిని పర్యవేక్షిస్తున్న శారద చిరునవ్వుతో ఆహ్వానించి నన్ను డ్రాయింగ్ రూంలోకి తీసుకెళ్లింది. పోచంపల్లి కాటన్ చీరలో హుందాగా ఉంది.

కుశలప్రశ్నలయ్యాక డైనింగ్ హాలుకి తీసుకెళ్తూ "మనోహర్ కి అనుకోకుండా అర్జెంటు పనితగిలి పొద్దున్నే వెళ్లిపోయాడు. సాయంత్రం యేడుదాటాక గాని రాలేనని యిప్పుడే ఫోన్ చేసాడు. నీకు సారి చెప్పమన్నాడు" అంది.

ఎత్తుగా, విశాలంగావున్న హాలు సాధారణంగా ఉంది. వాళ్ల స్థాయిని చూపే ఆర్భాటాలేవీ లేవు.

ఉపాహారం తిని, టీ తాగుతూ యూనివర్సిటీ రోజులగురించి చాలాసేపు మాట్లాడుకున్నాం. అప్పట్లో అంత పరిచయంలేని మనుషుల్ని, ముఖ్యంకాని సంఘటల్నికూడా యెంతో జ్ఞాపకంగా ప్రస్తావించింది. 'వర్తమానం తో ఏదైనా గొడవున్నప్పుడు గతం గురించి ఎక్కువగా ప్రస్తావిస్తారని' ఎక్కడో చదివినట్టు గుర్తొచ్చింది.

"యీ మధ్య నీ సంగీతకార్యక్రమాలు తగ్గిపోయినట్టున్నాయి. కంపెనీపనుల్లో బిజీ అయ్యావా?" నేనే అడిగాను.

"మనోహర్ నన్నూ బిజీ చేసేసాడు. కంపెని సియెస్సార్ నిధులకు నన్ను డైరెక్టర్ గా పెట్టినప్పట్నుంచి స్కూళ్లు, ఆసుపత్రుల రిపేర్లు, కొత్తవి కట్టించడం, పేదవిద్యార్థుల స్కాలర్షిప్పులు యిలాంటి సేవాకార్యక్రమాలకే నా సమయాన్నంతా వెచ్చించాల్సొస్తోంది" అంది అసంతృప్తిగా.

"అన్నీ మంచిపనులేగా " అన్నాను, ఆమె అసంతృప్తిని కొంచెం తగ్గిద్దామని.

"నిజమే నాకూ యిష్టమే. కానీ పేదల సేవ, ప్రకృతియాత్రలపట్ల చూపించిన వుత్సాహం నా సంగీత కార్యక్రమాల పట్ల చూపించడం లేదు మనోహర్. యేమాత్రం ఖాళీ దొరికినా నన్నెక్కడికన్నా టూర్ కి తీసుకెళ్లడమో, పిల్లలతో గడపడమో, సేవాకార్యక్రమాల్లో పాల్గొనడమో చేస్తుంటాడు. తరచుగా సాహితీమిత్రులతో ప్రకృతి సమావేశాలకు, కొండల్లో సాహసయాత్రలకు వెళ్తూంటాడు. ఫండ్స్ కి కొరతలేకపోయినా తను నా కార్యక్రమాలను పట్టించుకోకపోవడం కష్టంగావుంది. నాకూ ఆసక్తితగ్గి నా అభిరుచులకు దూరమౌతున్నాను"

"అతని లిబరల్ వ్యక్తిత్వాన్ని, సేవాకార్యక్రమాలను చూసి యిష్టపడేగదా నువ్వతన్ని పెళ్లి చేసుకున్నావు?"

ఆమె మొహం కొంచెం ఎర్రబడింది, వెంటనే తమాయించుకుంది.

"మనోహర్ లైబ్రరిరూం చూద్దువుగాని పద" అంది లేచి. ఆమె వెనకాల వెళ్లాను.

హాలుకి యెడమపక్కనున్న లైబ్రరి తలుపుతెరిచి లోపలికి తీసుకెళ్లింది. లోపల కరెంటు లేదు, వెల్తురు తక్కువగా ఉంది. మనోహర్ సెక్రటరి రాబర్ట్ పర్యవేక్షణలో ఒక ఎలెక్ట్రీషియన్ స్విచ్ బోర్డు విప్పదీసి రిపేరు చేస్తున్నాడు.

"రిపేరు యింకా ఐపోలేదా?" అంది శారద గదిమధ్యలో సోఫాలో కూర్చుంటూ.

"అయిపోయింది మేడం" అన్నాడు రాబర్ట్. ఎలెక్ట్రీషియన్ బోర్డు బిగించడం ప్రారంభించాడు.

నిలబడే చుట్టూ చూసాను. విశాలమైన గది. ఎదురుగోడకు గాగిన్ చిత్రం 'వేర్ ఫ్రం వుయ్ కం' ఉంది. ఎడమవైపు పుస్తకాల అల్మరాలున్నాయి. కుడివైపు గోడకు ఒకే పెద్ద పెయింటింగ్ ఉంది.

బోర్డుబిగించి స్విచ్చేసాక ఒక్కసారిగా లైట్లు వెలిగాయి. వెల్తురులో ఎలెక్ట్రీషియన్ తదేకంగా ఆ కుడివైపున్న పెద్ద పెయింటింగునే చూస్తున్నాడు. అతను నాకు తెలిసినవాడే, లక్ష్మణ్. మా కాలనీవెనక బస్తీలోవుంటాడు. మాయింటికి అతనే ఎలెక్ట్రీషియన్. సన్నగా, ఎండిపోయినట్టుగా కళ్లజోడుతో ఉంటాడు.

"యేం లక్ష్మణ్, నువ్వింతదూరం వచ్చి రిపేర్లు చేస్తావా?" అనడిగాను.

అతను నన్నక్కడ చూసి తొట్రుపడి "లేదుసారు, యీ యేరియాలో మా ఫ్రెండు చేస్తాడు, అతనూర్లో లేనప్పుడు నేనొచ్చి చేస్తావుంటాను" అని తలొంచుకుని సామాన్లు సర్దుకొన్నాడు. ఇద్దరూ వెళ్లిపోయారు.

'అతన్నా పెయింటింగులో అంతగా ఆకర్షించిందేంటా' అని దానివైపు నిశితంగా చూసాను. ఆ ల్యాండ్ స్కేప్ పెయింటింగ్ గొప్పగావుంది.

'నిలువు ఊచలున్న పాతకాలపు చెక్కకిటికీలోంచి బయట దూరంగా కనిపిస్తున్న పచ్చని పొలాలు, ఆవెనక సన్నటి పాయలుగా పారుతున్న ఏరు, ఆపైన పచ్చని కొండలు, యేట్లో ఆడుతున్న ముగ్గరు పిల్లలు'.

దగ్గరగావున్న కిటికీ, పొలాలు క్లాసికల్ పద్ధతిలో స్పష్టంగాను, దూరంగా యేట్లోఆడుకుంటున్న పిల్లలమొహాలు, ఆవెనక కొండలు ఇంప్రెషెనిస్టిక్ పద్ధతిలో అస్పష్టంగానూ ఉన్నాయి. ఈ రెండిట్నీ మధ్యలో ఒకక్రమంలో నైపుణ్యంగా కలిపారు.

"చాలాబావుంది పెయింటింగ్" అన్నాను. శారద పెయింటింగ్ వైపు చూసింది.

"ఆ పెయింటింగ్ వెనక పెద్ద కథవుంది. చెప్తా వోపిగ్గా విను. మనోహర్ రావడానికి యింకాటైముంది" అంది శారద.

నేనూ సోపాలో కూర్చుని "చెప్పు" అన్నా.

"మనోహర్ వాళ్లది మారుమూల పల్లెటూరు భూపతిపాలెం. పెద్ద భూస్వామ్య కుటుంబం. మనోహర్ తాత భూషయ్య వ్యవసాయమేకాక వడ్డీవ్యాపారం చేసి, గ్రామీణ పరిశ్రమలు పెట్టి ఆస్తిని యింకా విస్తరించాడు. వూర్లో ముప్పావుభాగం పొలాలూ, పెత్తనము వాళ్లవే. వాళ్ల బంగళా వూరిచివరుంటుంది. మా మామయ్య పురుషోత్తంగారు మిత్రులతోకలసి బెంగుళూరుదగ్గర్లో పరిశ్రమపెట్టి వృద్ధిచేసి యిండస్ట్రియలిస్టయ్యారు. యిద్దరాడపిల్లల తరువాత చాలారోజులకు మనోహర్ పుట్టాడు. అతనికి ఆరేళ్లొచ్చే దాకా యెక్కువగా నానమ్మ, తాతల దగ్గర ఆవూళ్లోనే వుండేవాడు "

"గారాబంగా పెరిగాడన్నమాట" అన్నా

"అంతేకాదు, అతనికేదో జలగండముందని యింట్లోంచి బయటికి పంపేవారుకాదట. అతను గంటలతరబడి మేడమీది గదిలో కిటికీ దగ్గర నుంచుని దూరంగా కనపడే పొలాల్ని, యేటిని, కొండల్ని చూస్తూ అసంతృప్తిగా గడిపేవాడు. మనోహర్ కి ఐదేళ్లు దాటాక వాళ్లింట్లో పనిచేసేవాళ్ల పిల్లల్ని యిద్దర్నిమాత్రం అతనితో ఆడుకోవడానికి అనుమతించారు. వాళ్లు యెనిమిదేళ్ల దాసు, యేడేళ్ల సోము అని మనోహర్ చెప్తూంటాడు. వాళ్లు ఆ కాంపౌండులోనే ఆడుకోవాలితప్ప బయటకు వెళ్లకూడదనే నిబంధన వుండేది.

ఆ డిసెంబరునెలలో వోరోజు మధ్యాహ్నం దాసు, సోము యేటిపక్కన పొలంలోకివెళ్లి మోసులొచ్చిన గెన్సుగడ్డలు తవ్వుకుని తినిరావాలని వెళ్తూంటే మనోహర్ యెవరికీ తెలియకుండా వెనకాలే వెళ్లాడు. సగందూరం వెళ్లాక వాళ్లితన్ని చూసారు, వాపసు వెళ్లిపోదామని బతిమాలారు. మనోహర్ ససేమిరా అని మొండికేసాడు. యిక తప్పక ముందుకే వెళ్లారు. పొలాల గట్లవెంబడీ, పంటకాలవల్లో నడుస్తూ దారిలోవచ్చిన గంగరేగుచెట్టు దగ్గర పళ్లు తిని, కపిలబావులు, నీటికుంటలు చూసుకుంటూ యేటిదగ్గరకు చేరారు. మధ్యలో పసరిక పాముల్ని, నీటిపాముల్ని చూసి మనోహర్ భయపడితే వాళ్లు పాముల్ని చేతుల్లోకి తీసుకుని చూపించి ధైర్యం చెప్పారు. పొలంలో మోసులొచ్చిన గెన్సుగడ్డల్ని తవ్వుకుని యేట్లో కడుక్కుని తిన్నారు. అవి 'మహారుచిగా అనిపించా' యట మనోహర్ కి.

ప్రకృతిమధ్యన, పారుతున్న యేటినీళ్లలో మొదటిసారి స్వేచ్ఛగా ఆడుకుంటూన్న మనోహర్ కి ఆనందంలో యెంతటైము గదిచిందో తెలియలేదు. యెర్రగా మెరుస్తూ యేటివెనక కొండల్లోకి దిగిపోతున్న సూర్యుణ్ణిచూస్తూ మైమరచిపోయాడు. పరిసరాల్లో వొక్కసారిగా వెలుతురు తగ్గడంతో వాళ్లు స్పృహలోకొచ్చారు. మసకచీకట్లో ఎలాగో కష్టపడి పూర్తిగా చీకటిపడే లోపలే యింటికి చేరారట.

అదీ కథ! తన తొలి అడ్వెంచర్ కి గుర్తుగా దీన్ని వేయించాడనుకుంటా" అని దీర్ఘంగా ఊపిరి పీల్చుకుంది.

ఇంట్లోపనిచేసే అతనొచ్చి 'మనోహర్ వచ్చా' దని చెప్పాడు. 'ఇప్పుడే వస్తా' అని వెళ్లింది. నేను ఆ పెయింటింగ్ ని పరిశీలనగా చూసాను. 'అతని వ్యక్తిత్వరహస్యం ఇందులోగాని దాగివుందా?' అనిపించింది.

కాస్సేపు తరువాత శారద, మనోహర్ కలసివచ్చారు. సన్నగా, పొడవుగా, వెనక్కి దువ్విన జుట్టుతో, గోల్డ్ ఫ్రేమ్ కళ్లద్దాలతో, తెల్లటి ఫుల్ హ్యాండ్స్ షర్ట్ తో హుందాగా, సింపుల్ గా ఉన్నాడు మనోహర్. పారిశ్రామికవేత్తగా కంటే యూనివర్సిటి ప్రొఫెసర్ లాగున్నాడు. రాగానే షేక్ హ్యాండిచ్చి ఆదరంగా మాట్లాడి తను లేకపోయినందుకు క్షమాపణలు చెప్పాడు.

"మీగురించే అనుకుంటూంటుంది శారద. మనమిదేవూర్లో వున్నా ఎక్కువసార్లు కలుసుకోలేకపోయాం" అన్నాడు మనోహర్.

ముగ్గరం మాటల్లో పడిపోయాం. మనోహర్ కొద్దిసేపు తన సాహితీమిత్రుల గురించి, తమ కంపెని విషయాలు, సామాజిక సేవకోసం వాళ్లు చేసిన సర్వేల విశేషాలు చెప్పాడు. తర్వాత తన ప్రకృతి సాహసయాత్రలగురించి చెప్పడం మొదలుపెట్టాడు.

“మీరెప్పుడూ మాతో రాలేదుగాని మా సాహసయాత్రలు యెంతో థ్రిల్లింగ్ గా వుంటాయి. ఆమధ్య నల్లమలకొండల్లోని లోయలో వుధృతంగా ప్రవహిస్తున్న వాగులో యెదురుప్రవాహంలో రెండుపడవల్లో పదిమైళ్లు వెళ్లాం. క్షణక్షణం ప్రమాదంతో వొళ్లు జలదరించిన ఆ ప్రయాణం అద్భుతమనుకోండి. ఆరాత్రి ఫారెస్ట్ గెస్ట్ హౌస్ దగ్గర నెగళ్ల చుట్టూ అక్కడి అదివాసులు చేసిన డ్యాన్సును మాటల్లో వర్ణించలేం. యిన్స్పైర్ అయి మేమూ డ్యాన్స్ చేసాం. మొన్న సరిగ్గా దానికి వ్యతిరేకంగా పాపికొండల్లో గోదావరిలో లంగరేసిన పడవపైన పున్నమి వెన్నెల్లో నిశ్చలంగా రాత్రంతా గడపడం అంతే గొప్పగావుంది” అంటూ వాటిగురించి వివరించాడు.

అతని అభివక్తిలో సాంఘికహోదాకంటే విభిన్నధ్రువాలు కలసిపోయిన ఒక ప్రత్యేకమైన వ్యక్తిత్వం ప్రతిఫలిస్తోంది.

“ప్రమాదాల గురించి అస్సలు పట్టించుకోడు, నాకేమో యిక్కడ చచ్చేంత భయం" అంది శారద నిష్టూరంగా.

"యిండస్ట్రియలిస్టై తీరికలేని పనుల్లోకూడా మీరు యీ యాత్రలు చేయడం విశేషం" అన్నాను.

"ఆమాటకొస్తే జె.ఆర్.డి. టాటాగారు వృద్ధ్యాప్యంలో విమానం నడపలేదా? అసలు మనిషి రోజులో కొంతసేపు తన్ను తాను మరచిపోతేగాని మనిషిగా గడిపినట్టు కాదనుకుంటాను. దానికి యిలాంటి థ్రిల్లింగ్ యాత్రలు వొక చక్కటి మార్గం" అన్నాడు మనోహర్.

"యీ పెయింటింగ్ చాలా గొప్పగా వేయించారు. దానివెనకాలున్న థ్రిల్లింగ్ కథంతా చెప్పింది శారద" అన్నాను, గోడకున్న పెయింటింగ్ ని చూపిస్తూ.

“ఆ కథ చివర కొంత విషాదంకూడావుంది. అది శారద మీకు చెప్పుండదు" అన్నాడు.

“అది మీరే చెప్పండి” అంది శారద.

అతని మొహంలో విచారం అలుముకుంది. "మేము తడిసిన తలల్తో యేటినించి తిరిగొచ్చి యింటి కాంపౌండులోకి ప్రవేశించేసరికి అక్కడ పరిస్థితి గంభీరంగా వుంది. మా తాతగారు వరండాలో అటుయిటు తిరుగుతూ కోపంగా అందరిమీద అరుస్తున్నారు. ఆవరణలో చాలామంది పోగైవున్నారు. అందులో దాసు, సోముల నాన్నలు చేతులుకట్టుకుని ఓపక్కగా వున్నారు. మమ్మల్ని వెతకడానికి టార్చిలైట్లు, పెట్రొమాక్సు లైట్లతో పదిమంది మనుషులు రెడీగావున్నారు.

మమ్మల్ని చూడగానే "అదిగో చిన్నయ్యగారు వచ్చారు" అని యెవరో అరిచారు. వొకరు నన్ను యెత్తుకుని హాల్లో మంచంమీద పడుకుని యేడుస్తున్న మా నాన్నమ్మ దగ్గరికి తీసుకెళ్లారు.

మా నాన్నమ్మ లేచి నన్ను గట్టిగాహత్తుకుని వొళ్లో కూర్చోబెట్టుకుంది. నేను ఆమెకు జరిగిందంతా చెపుతున్నాను. యింతలో బయట పెద్దగా అరుపులు, యేడుపులు వినిపించాయి. నేను బయటికివచ్చాను. మా తాతగారు యింకా కోపంగానే వున్నారు. నాస్నేహితుల్ని వాళ్లనాన్నలు బరికెలతో వీపుమీద బాదుతున్నారు.

ఆ శిక్ష చాలదని వాళ్లిద్దర్నీ మా వరండాలో కొబ్బరితాడుకట్టి కోదండాలకు వేలాడదీశారు. నేనది చూడలేక మానాన్నమ్మ దగ్గరికి పరిగెత్తి ఆమెను లాక్కొచ్చాను. ఆమె చెప్పడంతో వాళ్లను దించారు.

ఆరోజు తరువాత నా స్నేహితులిద్దరూ నాకెప్పుడూ కనపడలేదు. వారంరోజుల్లోనే నన్నూ, బెంగుళూరులోవున్న మా అమ్మానాన్నల దగ్గరకు తీసుకొచ్చి నన్నక్కడ స్కూల్లో చేర్పించారు" అని ముగించాడు మనోహర్.

"మీరు పెద్దయ్యాక వాళ్లనెప్పుడూ కలవడానికి ప్రయత్నించలేదా?" అడిగాను.

"కాలేజిరోజుల్లో సెలవులకెళ్లినప్పుడు ప్రయత్నించాను, కానీ ఆ సంఘటనజరిగిన కొన్నినెలలకే వాళ్లు వూరొదిలి వెళ్లిపోయారని చెప్పారు. ఆతరువాత యిక్కడ ఆధునిక పరిశ్రమ ప్రారంభించి మేమూ బెంగుళూరునించి యిటువైపు వచ్చేసాము. వాళ్లెక్కడున్నారో యిప్పటికీ తెలియదు" అన్నాడతను విచారంగా.

శారద లేచి "డిన్నర్ కి టైమైంది రండి" అని హాల్లోకి వెళ్లింది.

అతను లేచి పెయింటింగ్ దగ్గరికెళ్లి "నిజమైన జీవితమంటే 'కిటికీలోంచి చూసే దృశ్యంకాదు, తలుపుగుండా బయటికివెళ్లి లీనమై అనుభవించేది' అని నాకారోజే తెలిసింది. వాళ్లిద్దరికీ నేనెంతో రుణపడివున్నాను. ఆ రుణమెలా తీర్చుకోవాలో తెలియడంలేదు. ఐనా అది అంత సులభంగా తీరేది కాదులేండి" అన్నాడు.

డిన్నరయ్యాక ఇంటికొచ్చేసాను. ఆరాత్రి నాకు చాలాసేపు నిద్ర పట్టలేదు. అతను చివరగా చెప్పిందాంట్లోకూడా అతని ప్రవర్తనకుచెందిన రహస్యం ఉన్నట్టుగా బోధపడింది.

మరుసటిరోజు శారదకు ఫోన్ చేసి ధన్యవాదాలు చెప్పి "మనోహర్ చిన్నప్పుడు జరిగిన సంఘటనపట్ల యింకా అపరాధభావనతో బాధపడుతున్నట్టుంది" అన్నాను.

"నాకూ వొక్కోసారి అలాగే అనిపిస్తుంది. యిది పోవడమెలా మరి?" అనడిగింది.

"యేముంది యెంతకష్టమైనా దాసు, సోములను వెతికిపట్టుకుని వాళ్ల మంచిచెడ్డలు విచారించి అవసరమైతే సహాయం చేయడమే" అన్నాను.

శారద దీర్ఘంగా నిట్టూర్చినట్టు అవతల్నుంచి వినపడింది.

నెలరోజుల తర్వాత మాయింట్లో కరెంటుమోటార్ కాలిపోతే కొత్తది వెయ్యడానికి ఎలెక్ట్రీషియన్ లక్ష్మణ్ వచ్చాడు. పనైపోయి అతను వెళ్లేముందు టీ తాగుతూ కూర్చున్నాం. ప్రతిసిప్పుకి ఊదుకుని టీతాగడం అతని అలవాటు. అతనలా తాగుతుండగా ఇదివరకెప్పుడో అతనలా తాగుతూ తమవూరు 'భూపతిపాలెం' అని చెప్పడం చప్పున గుర్తొచ్చింది.

"లక్ష్మణ్ మీది భూపతిపాలెంగదా, నీకు మనోహర్ వాళ్లు తెలిసేవుండాలే?" అన్నా.

అతను తత్తరపడి " నాచిన్నప్పుడే మేమావూరు వొదిలేసాం. ఐనా వాళ్లు జమిందార్లు సార్!" అన్నాడు, తనకేం సంబంధంలేనట్టు. ఆవెంటనే అతను వెళ్లిపోయాడు.

అతను వెళ్లిపోయాక లక్ష్మణ్ పూర్తిపేరు 'లక్ష్మణదాసు' అని గుర్తొచ్చింది. ఇదివరకూ చెక్కుమీద పేరు అలాగే రాయించుకునేవాడు. యీ లక్ష్మణే మనోహర్ చిన్నప్పటి ఫ్రెండైన 'దాసు' అయ్యుంటాడని స్ఫురించింది. 'కానీ ఎందుకో అతను ఆ విషయం బయటపెట్టదల్చుకోలేదు', ఎలాగైనా అతన్ని ఒప్పించి మనోహర్ దగ్గరికి తీసుకెళ్లాలనుకున్నాను.

ఆ మరుసటిరోజు సాయంత్రం మా వెనకనున్న బస్తీలోని లక్ష్మణ్ ఇంటికెళ్లాను. ముందుగదిలో అతను కొడుకును, కూతుర్ని కూర్చోబెట్టుకుని చదివిస్తున్నాడు. నన్ను చూసిన వెంటనే లేచి "ఫోన్ చేస్తే నేనే వచ్చేవాణ్ణిగదా సార్" అంటూనే నాకు మర్యాద చేసి కూర్చోబెట్టాడు.

నేను పిల్లల్ని, అతని భార్యని పలకరించి, ఆమె చేసిచ్చిన టీ తాగాక "నీతో మాట్లాడేదుంది, పార్కులో కూర్చుందాం రా" అన్నాను.

అతను మౌనంగా నన్ననుసరించాడు.

నేను మనోహర్ ఇంట్లో జరిగిందంతా చెప్పి "మనోహర్ తో చిన్నప్పుడు యేటిదగ్గరకి వెళ్లిన దాసువి నువ్వేనని నాకు అర్థమైంది" అన్నాను పార్కులో బెంచిమీద కూర్చున్నాక.

"మీరనుకుంటావున్నది నిజమే. రెణ్ణెల్లకింద తొలిసారి రిపేరుపనిమీద వాళ్లింటికెళ్లినప్పుడే వాళ్లెవురో తెలిసింది. అప్పుడే మనోహరుసారు యీ కథ యెవురికో చెప్తావుంటే నేను విన్నాను. ఆ రూములో పని మిగిలిపోవడంవల్ల రెండోసారి వెళ్లకతప్పలేదు. ఆ రోజే మీరొచ్చినారు" అన్నాడు లక్ష్మణ్

"మరెందుకు నువ్వెవరో మనోహర్కి చెప్పలేదు?" అన్నా.

"యేంచెప్తాం సార్. ఆ కథ అక్కడతో ఐపోలేదు, యింగా కొన్నాళ్లు నడిచింది. అది ఆయనగ్గూడా తెల్సుండదు. అ రోజు మా తప్పులేకపోయినా మమ్మల్ని బాగా కొట్టినారు. మాకు వొళ్లంతా వాతలుతేలి జొరాలొచ్చినాయి. మా పెద్దోళ్లను బంగ్లాలో పనిలోంచి తీసేసి పొలాల్లో పనులకు పంపించినారు. బాగ చదువుకునే పిల్లలమనే వుద్దేశంతోనే నన్నూ, సోమూను ఆ కాంపౌండులేకి రానిచ్చినారు. కానీ అది జరిగినాక యెప్పుడూ బయం బయంగా వుండేవాళ్లం. స్కూల్లో మా పరిస్థితి మారింది" అని ఆగాడు లక్ష్మణ్.

"అంతపని జరిగిందా?" అన్నాను అసంకల్పితంగా

“తప్పంతా వాళ్లదే అనలేం. అదంతా మొత్తంగా వొక ముళ్లకంప సార్. మధ్యలోవుండేవాళ్లు సామాన్యులా? ‘మనోహరు యేట్లో కొట్టుకొని పోవాల్సినోడని మావల్లే అంతపెద్ద గండంలో యిరుక్కున్నాడని, అతని నాయనమ్మ చేసిన పూజలవల్ల కొంచెంలో తప్పించుకొని బయటపడినాడని’ కొందరు పెద్దమనుషులు తీర్మానించినారు. కొన్నాళ్లకు యీ విషయాన్ని మనోహరుసారు వాళ్లు మర్చిపోయినా యింగ అక్కడవుండడానికి బుద్ధిపుట్టక మాకుటుంబాలే వూరిడిచి చెరోదిక్కు వెళ్లిపోయినాయి సార్”

“మీ ప్రమేయంలేకుండా జరిగిందానికి అంత పెద్ద శిక్షా?” అన్నాను ఆశ్చర్యపోతూ.

“అసలు మేంగూడా వొకప్పుడు భూపతిపాలెంలో రైతులంసార్. మనోహరుసారు తాతకు మా భూములు వడ్డీకింద జమైపోయినాక తలొంచుకోని మేంవాళ్లింట్లో పనివాళ్లమైపోయినాం. మానాయనకెప్పుడూ ఆ బాధవుండేది. వెళ్లిపోవడానికి అదిగూడా కారణమనుకుంటాను. సోము జబ్బుచేసి చనిపోయినాడని కొన్నాళ్లతర్వాత తెలిసింది. యిప్పుడు వాళ్లెక్కడున్నారో నాకు నిజంగా తెలీదు సార్" అని ముగించాడు లక్ష్మణ్.

అతను చెప్పింది విన్నాక తలంతా బరువైనట్టనిపించింది. పెత్తందారీవ్యవస్థ ఆగ్రహానికి గురైతే అంతకుమించిన శాపంలేదు. ఐతే ఆతరువాత మనోహర్ నగరజీవితానికి వెళ్లి ఆధునికతరం పారిశ్రామికవేత్తగా మారాడు. వ్యక్తిగతంగా అతనిలో పాతవ్యవస్థ లక్షణాలు కనిపించడం లేదు.

"మీ తప్పు లేకపోయినా మీకు కీడు జరిగిందన్నది వాస్తవమే. కానీ నాకు తెలిసినంతవరకు మనోహర్ మంచివాడు, అతనికి తెలియని వయసులో జరిగిందైనా లోలోపల యిప్పటికీ బాధపడుతున్నాడు. మీకు సహాయంచేసి న్యాయం జరిగితేగాని అతనికి తృప్తి వుండదు. నీకూ యీ కష్టాలు తప్పుతాయి" అనునయంగా అన్నాను.

“మనోహరు సారు నిజంగానే మంచాయనసార్” అని లేచి నిలబడి “ఆలస్యమైంది, మిమ్మల్నింటిదగ్గర దింపి పోతాను, పదండి” అన్నాడు.

నేనూ లేచాను. ఇద్దరం నడవడం మొదలుపెట్టాము

“వూరొదిలేసినాకగూడా శానాకాలం మానాయన దిగులుతోనే వున్నాడు. ‘నేనెవురికిందా పనిజెయ్యకుండా బతకాలని’ మానాయన వొక కరెంటాయన్ను బతిమాల్తే ఆయన్నాకీ పని నేర్పించినాడు. మా అమ్మా అంతే. ఆమె బతికున్నన్నాళ్లు మళ్లా నేనెప్పుడూ గొప్పోళ్లదగ్గరికి వెళ్లగూడదని నాచేత వొట్టేయించుకుంది సార్" అన్నాడు లక్ష్మణ్.

“ఆమె యిప్పుడు లేదుగా, యిక అభ్యంతరమేముంది?” అన్నాను అతని స్థిరచిత్తానికి ఆశ్చర్యపోతూ.

"మనిషి పోయినా మాట మాటే సార్. పైగా సోము కుటుంబ మెక్కడుందో తెలీదు, నేనొక్కణ్ణే యెట్లా వస్తాను?” అన్నాడు.

ఆ చేదుజ్ఞాపకాన్ని లక్ష్మణ్ ఇంకా మర్చిపోలేదా? లేక, మనోహరు మంచివాడని తెలిసినా అతను కొత్తవ్యవస్థనుకూడా నమ్మడంలేదా? అతనికి వస్తున్న ఆహ్వానం తలుపునుంచి కాకుండా 'కిటికి' నుంచి అనుకుంటున్నాడా? ఈ విషయం అంత తేలికైందికాదని నాకు బోధపడింది. ఆదేకాక 'నిజాయతీగా, కష్టించి సంపదను సృష్టించే మనుషులు అనాయాసంగావచ్చే బహుమానాలను స్వీకరించరేమో' అనుకున్నాను. ఐనా అతనికి జరిగిన అన్యాయాన్నెలాగైనా సరిదిద్దాలనే కోరిక నన్నొదలలేదు.

మా యింటిదగ్గరికొచ్చాము.

"వస్తా సార్" అని లక్ష్మణ్ రెండడుగులు ముందుకేసాడు.

"ఆరోజు మీతో బయటికెళ్లడంవల్లే నిజంగా జీవితాన్ని తెలుసుకున్నానని మనోహరంటున్నాడు. అతను ఎంతో సంఘసేవ చేస్తున్నాడు. పోనీ నువ్వొక్కసారి కనిపించి బాగానేవున్నానని చెప్పు. అతను సంతోషించి యింకా యెక్కువ సేవచేస్తాడు" అన్నాను ఆఖరి ప్రయత్నంగా.

లక్ష్మణ్ వెనక్కి తిరిగి చిన్నగానవ్వి "యిప్పుడు మనోహరుసారు సేవవల్ల యెంతోమందికి మంచి జరుగుతావుంది. నేను కనబడినాక ఆయన సేవ తగ్గిస్తే?" అని ముందుకు నడిచాడు.

అతని అంతరంగాన్ని అర్థంచేసుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తూ చీకటివెల్తుర్లలో వెళ్తున్న అతనివైపే చూస్తూ అక్కడే నిలబడ్డాను.

★ ★ ★ సమాప్తం ★ ★ ★

.

Click here to share your comments